

digitale nieuwsbrief
cultuurhistorische vereniging
heemkundekring De Driehornick
Nuenen-Gerwen-Nederwetten

Website: www.driehornick.nl

E-mail: info@driehornick.nl

nummer 51

1 december 2023

In deze nieuwsbrief:

- Van het bestuur
- Lezing van donderdag 16 november
- Gezocht
- Boeken bij heemkundekring te koop
- Ontvangen objecten
- Limerick
- Website
- Gekiekt
- Uit onze bibliotheek
- Gezien in ons archief
- Nieuw in onze bibliotheek
- Uit tijdschriften van andere organisaties
- Activiteiten van derden, o.a. aan tafel met Vincent

pagina:

1
4
5
5
6
8
8
9
10
11
12
12
14

VAN HET BESTUUR

Afscheid van vicevoorzitter Jan Vellekoop van bestuur De Driehornick

Op 15 november jl. heeft de vicevoorzitter Jan Vellekoop afscheid genomen van het bestuur. Na bijna acht jaren bestuurslid, waarvan de afgelopen drie jaren tevens als vicevoorzitter, heeft Jan Vellekoop besloten om te stoppen met zijn bestuursfunctie bij onze heemkundekring. Hij wil meer tijd besteden aan zijn privéleven, maar ook aan andere erfgoedactiviteiten. Zo is hij o.a. betrokken bij de Monumentencommissie van Zaltbommel waar hij voorzitter van is. Ook andere cultureel-historische activiteiten eisen zijn tijd op.

Het bestuur is Jan heel veel dank verschuldigd vanwege zijn inzet en enthousiasme gedurende deze bijna acht jaren. Vooral zijn strategisch inzicht en ervaring in de gemeente-omgeving zijn voor ons heel waardevol geweest. Ook als jurist is zijn kennis en ervaring ons vaak van pas gekomen.

Jan blijft uiteraard lid van De Driehornick en in voorkomende gevallen kan er een beroep op hem worden gedaan. Zo organiseert hij mede de herdenking van de 80-jarige bevrijding in 2024, waarover later meer.

*Voorzitter Roland van Pareren (links) bedankt Jan Vellekoop
voor zijn jarenlange inzet voor heemkundekring
De Drijehornick [foto: Ruud Bovens]*

Snertwandeling voor leden op donderdagmiddag 21 december a.s.

Het is een oude gewoonte van onze heemkundekring dat er in de laatste dagen van het jaar een snertwandeling wordt gehouden waarin interessante objecten worden bezocht. Waren we vorig jaar in Beekvliet aan de wandel, dit jaar wordt de snertwandeling in **Gemert** gehouden.

Gemert is een unieke plek op Brabants grondgebied. Vorsten kwamen naar Gemert en bouwden aan een onafhankelijke vrijstaat. Al deze mensen lieten zichtbare sporen na die je vandaag de dag terugziet in het straatbeeld. Daarom kozen we dit jaar Gemert voor onze *snertwandeling* en we gaan dan ook *Kuieren dur Gimmert* samen met gidsen van het VVV die lid zijn van de heemkundekring *De Kommanderij*

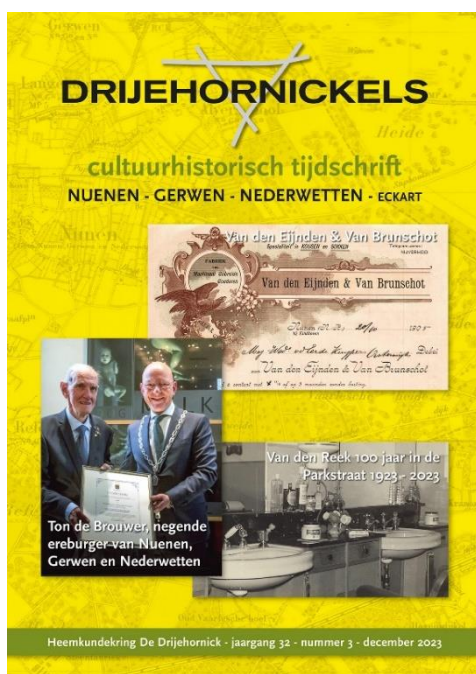
Geïnteresseerde leden kunnen zich **vóór 14 december aanmelden** bij de secretaris: secretaris@drijehornick.nl of tel.040-2838472.

Programma: met eigen vervoer naar Gemert, waar we om 14 uur in café 't Ridderhof aan het Ridderplein nr. 19 (voldoende parkeerplaatsen in de nabije omgeving) samen komen. We gaan eerst genieten van koffie/thee met een appelstrudel en kunnen gelijktijdig al met de gids(en) kennis maken. Dan starten we onder deskundige begeleiding van de gids(en) met een rondleiding door het historische centrum waarbij ook de Latijnse School zal worden aangedaan (huisvesting van de heemkundekring van Gemert). Afhankelijk van de weersomstandigheden zullen we dan tussen 16.00 – 16:30 uur weer terug zijn in café 't Ridderhof waarna we ons te goed kunnen doen aan een kop erwtensoep met brood en spek. De kosten bedragen € 20 per persoon.

NB. Mocht u mee willen maar geen vervoer hebben, dan vermeld u dat s.v.p. bij uw inschrijving zodat we u wellicht kunnen inplannen bij andere deelnemers.

Nieuwe uitgave Driehornickels

Deze maand verschijnt het decembernummer van ons tijdschrift Driehornickels met wederom een keur aan artikelen.

Ton de Brouwer, negende ereburger van Nuenen, Gerwen en Nederwetten

Annette Stevens-van de Louw en Ruud Bovens (bewerkt door Roland van Pareren)

02

Nico Eekman in Gravelines (F)

Grote expositie met grafisch werk

Peter van Overbruggen

09

Boekbespreking

De Roosdonck, de geschiedenis van de Nuenense windmolen

Roland van Pareren

11

Van den Eijnden & Van Brunschot

Louis Bressers

13

Nol Kroes komt om zijn geld

Een incident op het kasteel van Eckart loopt uit de hand

Riny van Rooij

21

Van den Reek 100 jaar in de Parkstraat 1923 - 2023

Toon de Rooij en Ruud Bovens

25

Boekbespreking

Landschapsbiografie van de Dommel

Peter van Overbruggen

35

Mijlpaal in archief heemkundekring

In oktober is het 1.000^e object in ontvangst genomen voor het archief. Kleinzoon Thijs met opa Martien Smits van Stal De Linde brachten mooie oude familiefoto's en ook een gelegenheidsbord. Nu dit laatste object is als 1.000^e object geregistreerd.

We hebben de archivaris, Piet van den Heuvel, verrast met deze mijlpaal. En natuurlijk moest het glas geheven worden op dit heuglijke feit.

*Assistent-archivaris, Ruud Bovens, overhandigt het 1.000^e object aan archivaris Piet van den Heuvel
[foto's: Roland van Pareren en Ruud Bovens]*

Wilt u het 1.000^e object bekijken en meer hierover lezen, klik dan op deze link:

[Mijlpaal bereikt in archief heemkundekring De Drijehornick | Drijehornick](#)

LEZING VAN DONDERDAG 16 NOVEMBER

Donderdagavond 16 november was het weer gezellig druk bij onze lezing in De Dassenburcht, die door Ineke Strouken uit Oirschot is gegeven. De lezing ging over de Tradities als wezenlijk deel van Immaterieel Erfgoed. Ruim 40 leden waren aanwezig en er werden volop vragen gesteld. Het onderwerp, maar zeer zeker ook de manier van vertellen door de inleider, maakte deze avond weer tot een succesvolle lezingavond.

Ineke Strouken [foto: Jan Cunnen]

U kunt meer hierover lezen door op onderstaande link te klikken:

[Verslag Lezing over Tradities donderdag 16 november 2023 | Drijehornick](#)

In december is er geen lezing van onze heemkundekring maar wel een *snertwandeling* voor leden (zie pagina 2).

Ledenaantal

In november heeft er zich een nieuw lid aangemeld. Dat is Hans Burgmans. We wensen hem veel nut en plezier met het lidmaatschap van onze vereniging. Hiermee komt het aantal leden ultimo oktober op 306.

GEZOCHT

Wij zoeken jou!

De Werkgroep Historische Geografie zoekt leden, en/of anderen die ons willen helpen met onze werkzaamheden. De werkgroep houdt zich bezig met oude (kadastrale) kaarten, eigendomsregistraties, naamgeving van buurten en buurtschappen, bewoningsgeschiedenis, etc. van met name van onze mooie gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten. Wij onderhouden ook contacten met de ons omringende gemeenten via de vereniging Historische Geografie Brabant.

De leden van onze werkgroep worden langzamerhand wat ouder en willen hun kennis en ervaring graag delen met nieuwe aanwas. Mocht je geïnteresseerd zijn in onze werkzaamheden en ons een handje willen helpen, neem dan contact op met onze werkgroep. Dat kan via de secretaris van onze vereniging, of via mij als coördinator, of bij een van de leden van onze werkgroep, zijnde John Parmentier, Hans Dirksen, Theo Kuijten, Louis Bressers, Jeroen Geerts en Ton Neijts.

De coördinator van de werkgroep Historische Geografie, Peter Ector (p.ector@onsnet.nu)

BOEKEN HEEMKUNDEKRING

Architect Lambert de Vries

Lambert de Vries (1875-1939). Architect in Zuidoost-Brabant met praktische inslag en smaakgevoel

Auteurs: G. van Hooff en M. Kruidenier

Een uniek boek over een bevlogen architect.

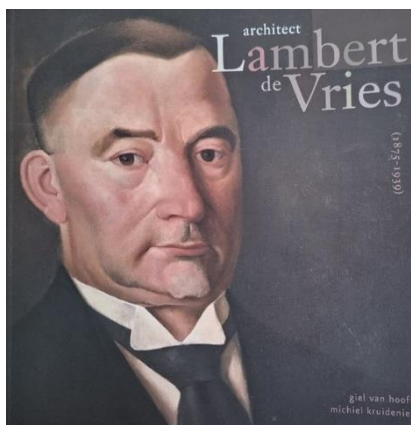
Met nooit eerder gepubliceerd beeldmateriaal.

Bij heemkundekring De Driehornick verkrijgbaar á € 14,95

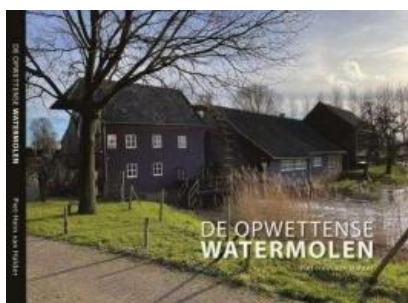
Veertig jaar lang gaf architect Lambert de Vries (1875-1939) mede vorm aan het nieuwe uiterlijk van Helmond en omgeving. Geboren en getogen in Someren, als jongste in een groot landbouwersgezin, werd hij samen met zijn broer Graard actief in het bouwvak.

Het werk van Lambert de Vries was veelzijdig. Scholenbouw was een van zijn specialiteiten, maar daarnaast tekende hij ook talloze andere bouwwerken, zoals bedrijfsgebouwen, winkelpanden, villa's en een enkele pastorie en kerk. Qua omvang was zijn werk voor de volkswoningbouw het grootst, niet alleen in Helmond, maar ook in Geldrop, Mierlo-Dorp en in Veghel. Lambert de Vries was ook de architect van de scholen in Gerwen en Nederwetten en de Aloysiusschool (jongensschool) in Nuenen. Bovendien zijn ook de woningen voor de schoolhoofden Janssen in Nederwetten en Van de Schoor in Nuenen door hem ontworpen. De gebouwen zijn in de stijl van de Amsterdamse School. Kenmerkend voor de Amsterdamse School is het gebruik van veel baksteen en het toepassen van versieringen in baksteen. Een bijzonder, jaren durend project in de laatste jaren van zijn werkzame bestaan, was de restauratie van Kasteel Asten. Ondanks zijn belang binnen de (regionale) architectuurgeschiedenis is de naam Lambert de Vries bij velen onbekend. Deze rijk-geïllustreerde monografie wil hierin verandering brengen.

De Opwettense Watermolen van Piet-Hein van Halder.

We hebben voor u een partij kunnen inkopen waardoor de prijs lager is dan normaal, namelijk € 20 i.p.v. € 25. Voor leden zelfs nog lager, nl. **€ 17,50**. U kunt hiervoor terecht in het Heemhuis, Papenvoort 15-a, elke dinsdagochtend van 9.30 tot 12 uur.

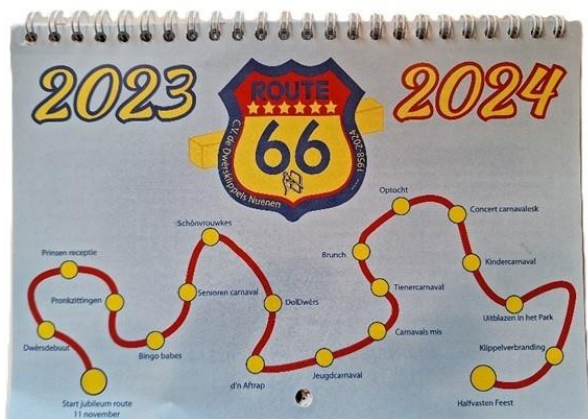
Voor alle boeken die door heemkundekring De Drijehornick zijn uitgegeven en nog te koop zijn, raadpleeg onze website onder tab. DRIJEHORNICK (bovenste werkbalk) en vervolgens onder VERKOOP BOEKEN.

ONTVANGEN OBJECTEN

In november ontvingen we weer interessante objecten:

Van ons lid **Gerard de Laat** kregen we de carnavalskalender 2023/2024.

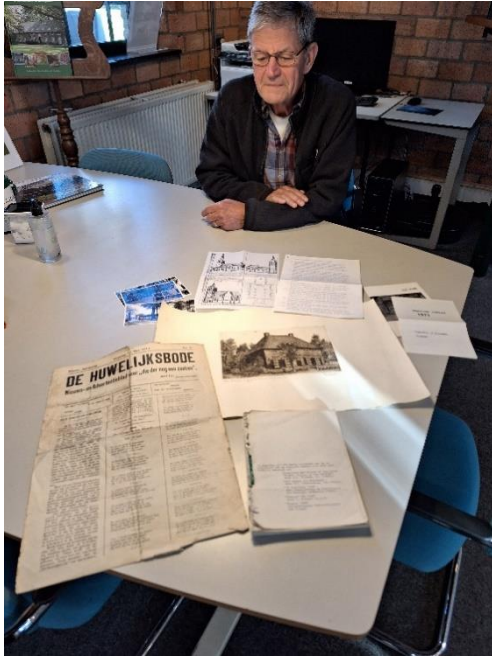
Voor elke dag vanaf de 11e van de 11e tot aan Aswoensdag 14 februari een apart blad met een leuke spreuk, een gezegde of een limerick. Deze kalender is uitgegeven door C.V. de Dwèrsklippels Nuenen vanwege 66 jarig bestaan (1958-2024).

En dit ziet en leest u dan op de kalender op 1 december.

Van ons lid **Jan Vellekoop** ontvingen we diverse boeken over archeologie.

Via Herman Bulle ontvingen we van ons lid **Fons Linders** diverse spullen (foto's, pentekening van de pastorie op de Berg, huwelijksbode van 16-5-1911) van zijn overleden moeder Jet Linders – Meeuwis.

NB. Deze ludieke huwelijksbode is uitgegeven op de trouwdag van Berthus Linders en Johanna Prinsen. Berthus is een broer van de grootvader van Fons Linders.

LIMERICK VAN GERARD DE LAAT

Kees Kuujne

Iedereen k nt ne Kees Kuujne
Ne sjachera r in  ns d rp Nuejne
Mist duut ie in't zwart
Wit h gstens 'n flard
Kees wit de w g, t'is ginne gruuje

U kunt deze limerick ook beluisteren door op deze link te klikken:
<https://driehornick.nl/immaterieel-erfgoed/kees-kuujne/>

WEBSITE

Bezoek regelmatig onze website.

Het is bepaald de moeite waard om onze website regelmatic te bezoeken. Dan blijft u op de hoogte van de interessantste berichten over en van onze vereniging:

www.driehornick.nl

In oktober zijn de volgende artikelen op onze website geplaatst onder:

IMMATERIEEL ERFGOED,

categorie: **Ereburgers:**

- Burgemeester Van Rijckevorsel
- Burgemeester Haffmans
- Burgemeester Smits van Oyen jr.
- Burgemeester Ligtoet

De site is uitgebreid met een zgn. **LEDEN**-pagina. De informatie hier is exclusief voor leden. Om deze LEDEN-pagina in het menu te kunnen zien, dient u zich wel eerst aan te melden via INLOGGEN/REGISTREREN. De LEDEN-pagina vereist toegang via gebruikersnaam en wachtwoord. Velen hebben zichzelf al aangemeld door een eigen zgn. LEDEN-account aan te maken. Zij hebben dat met zowel een zelf gekozen gebruikersnaam als wachtwoord gedaan. Het wachtwoord is uiteraard strikt privé en door niemand in te zien.

Een account is het leukst als die ook voorzien is van een pasfoto. Als u (als lid) onverhoopt nog geen account heeft op de website dan kunt u die dus zelf nog aanmaken via de [menu-optie INLOGGEN](#) en de knop 'Registreren-Leden'.

Van sommige werkgroepleden hebben wij bestaande accounts, als voorbeeld, al voorzien van een foto. U kunt die gegevens van uw account-profiel inclusief foto te allen tijde zelf wijzigen of aanvullen.

Zo kunt u zelf bepalen of uw telefoonnummer en/of e- mailadres zichtbaar zijn voor andere leden die een account hebben voor de ledenpagina. Als u expliciet niet bereikbaar wilt zijn (wat jammer is voor de interne communicatie) kunt u bijvoorbeeld uw telefoonnummer leeg maken. Wij wachten met belangstelling op uw aanmelding.

GEKIEKT

GEZIEN IN ONZE BEELDBANK

Ook foto's van schilderijen zijn in onze beeldbank opgeslagen, maar wie is de schilder? Rechtsonder is met **ALBERT** gesigneerd.

Berg 8, 10. De fietsen- en kachelwinkel van Frans van Maasakkers.

Wie kan ons helpen aan de volledige naam van deze schilder?

UIT ONZE BIBLIOTHEEK

Deze maand brengen de bibliothecarissen het volgende boek onder uw aandacht.

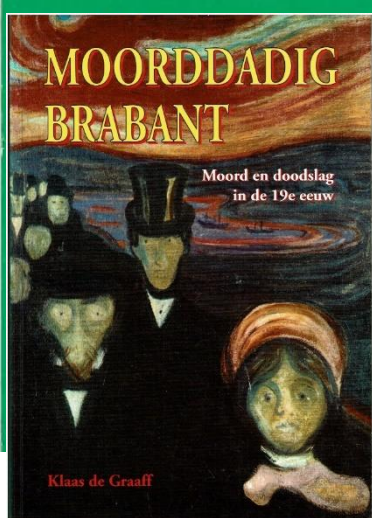
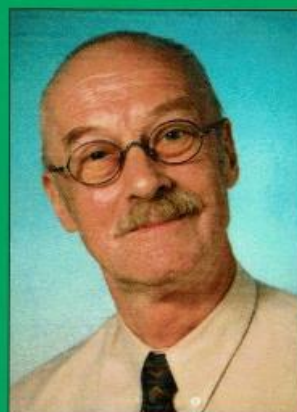
Moorddadig Brabant

De afgelopen jaren staan sterk in het licht van moord, doodslag en ander zinloos geweld. Agresie komt steeds meer op de voorpagina van de krant. Het lijkt een tijdverschijnsel te zijn, maar vergist U zich niet. Ook in voorgaande eeuwen konden mensen er wat van. Criminoloog Klaas de Graaff heeft met veel gevoel en inlevingsvermogen voor slachtoffers en daders de negentiende eeuw op dat aspect eens onder de loep genomen.

Het resultaat van zijn speurtocht is te vinden in *Moorddadig Brabant*. Zoals de titel al aangeeft spelen de moordzaken zich alle af in de provincie waar de auteur zelf al jaren woont. Hij voert de lezer mee langs een vader- en een moedermoord, het doden van kinderen en overbodige partners. Maar ook de roofmoord en het gevaar van de krankzinnigen komen aan bod. Drank speelt ook in de negentiende eeuw een belangrijke rol als het gaat om zinloos geweld met de dood als gevolg.

Klaas de Graaff benadert steeds het menselijk aspect achter de daad, maar neemt ook zelf standpunten in waar de rechter ze destijds liet liggen. Schuwt niet details bij hun naam te noemen als het bijvoorbeeld gaat om lijkschouwing. Gunt de lezer af en toe zelfs een kijkje in de gevangenis waar de meesten lange tijd moesten verblijven.

Kortom een historisch gedocumenteerd verslag hoe mensen met elkaar omgingen in een tijd waar onderling contact vaak van levensbelang was. Dat het ook toen verkeerd kon aflopen is misschien een kleine troost voor degenen die menen dat alle kwaad zich alleen in deze eeuw afspeelt.

90 66571 71 3

GEZIEN IN ONS ARCHIEF

DOOR: JOKE VAN OUWERKERK-VAN ECK

Op weg naar tweede klas van A. Knappert In opdracht van het Nederlandsche Padvindstersgilde Datum: onbekend

VOORWOORD.

Je bent nu Padvindster. Je hebt de eerste uitkijkpost bereikt, waar 't nieuwelingen-spoor eindigt en de weg begint naar 2e klas. „Vooruitzien!” is 't motto. Er zijn allerlei moeilijke maar interessante en spannende avonturen in 't zicht. Neem je bij 't begin voor, dat je elk nieuw avontuur flink onder 't oog ziet, dat je eruit zult halen wat er uit te halen valt en niets half doet. Ga niet te vlug – misschien neemt 't je wel bijna 'n jaar om alles grondig te doen – maar dan weet je ook, dat je de 2de klas streep niet voor niets draagt en dat je werkelijk een vaardiger Padvindster bent, klaar om te helpen. Een meisje, dat geen verantwoordelijkheid ontduikt, doch weet, dat 't haar plicht is als Padvindster, aan te pakken en het geleerde in praktijk te brengen.

Durf je 't aan?

Natuurlijk – we spelen 't spel toch immers **samen**.
Goed spoor dan!

EISCHEN VOOR PADVINDSTER 2de KLAS.

- A. 1. Ernstig getracht hebben de wet te volgen.
- 2a. Geschiedenis van de vlag kennen.
- 2b. Vlag kunnen hijschen, breken. Vlaggewacht kunnen zijn.
- 3. Gedurende 1 maand een natuurdagboek hebben bijgehouden.
- 4. 16 van de 20 voorwerpen goed hebben bij het kimpel en ze kunnen beschrijven na 1 minuut kijken.
- 5. De letters van het morse-alphabet kunnen zenden en opnemen op een afstand van 100 meter met vlag of armen en fluit.
- 6. Een spoor kunnen volgen: 25 van de 30 teekens op $\frac{1}{2}$ km. vinden.
- 7. Kunnen besluiten of (in de stad) winkels, menschen enz., waarnemen en beschrijven.
- B. 8. Een buitenvuur aanmaken met niet meer dan twee lucifers.
- 9. Een soep en stampotgerecht en een pap kunnen koken.
- 10. Torn en scheur verstellen. Een stukje kunnen inzetten en kousen stoppen.
- 11. Een nuttig voorwerp met weinig kosten kunnen maken.
- 12. Paalsteek, timmersteek, trompetsteek, haringsteek en visschersknoop kennen met hun gebruik.

- C. 13. Kunnen telefoneeren ook in een publieke cel.
- 14. Stadskennis, hoofdwegen en wegen naar buiten. Eigen wijk en clubhuiswijk. Voornaamste gebouwen enz. Met stadkaart kunnen omgaan.. Uit het hoofd ruwe schetsen kunnen tekenen om iemand de weg te wijzen.
- 15a. De driekante doekverbanden voor hoofd, schouder, elleboog, knie, hand, voet en enkel en de groote en kleine mitella kunnen aanleggen.
- 15b. Zwachtelverbanden kunnen aanleggen om vinger, knie, elleboog, hand en enkel.
- 15c. Weten wat te doen bij voetverstuiking, brandwonden en flauwvallen.
- D. 16. 40 meter borstslag en 20 meter rugslag kunnen zwemmen.
- 17. $1\frac{1}{2}$ uur achtereen kunnen loopen. Minstens 3 wandelingen hebben gedaan opklappend tot 15 km. Weten hoe de voeten te verzorgen.

NIEUW IN DE BIBLIOTHEEK

Tijdens de lezing op 16 november van **Ineke Strouken** was ook een van haar boeken te koop: *Dit vieren wij*, een boek dat ook past in het thema van haar lezing: 'Tradities'.

We kregen dit boek van haar voor onze bibliotheek.

UIT TIJDSCHRIFTEN VAN ANDERE ORGANISATIES

Tijdschriften die in november bij het Heemhuis binnenkwamen.

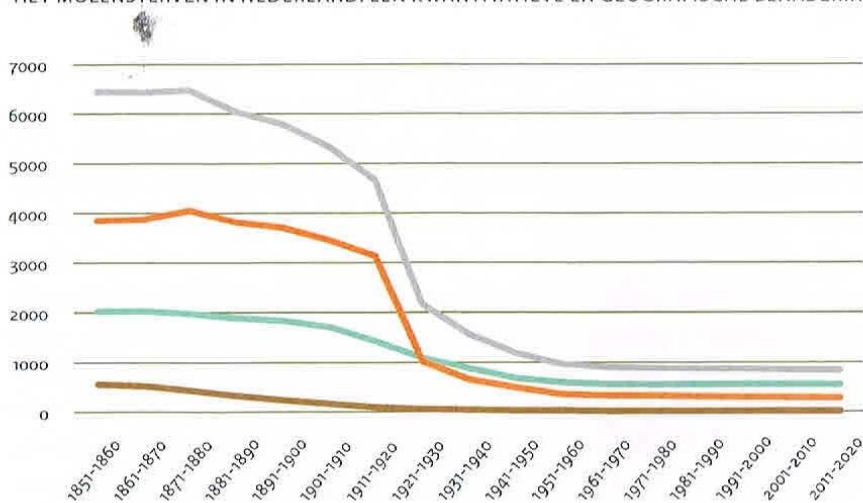
Wij keken deze tijdschriften door en troffen de volgende interessante artikelen aan.

Tijdschrift voor Historische Geografie nr. 2

Het molensterven in Nederland

voor iedereen die meer van ons molenbestand wil weten

HET MOLENSTERVEN IN NEDERLAND: EEN KWANTITATIEVE EN GEOGRAFISCHE BENADERING

Dit jaar bestaat de vereniging De Hollandsche Molen honderd jaar. Ze werd in 1923 opgericht voor het behoud van wind- en watermolens vanwege hun cultuurhistorische waarde en hun betekenis voor de schoonheid van het landschap (Vereniging De Hollandsche Molen, 1923). De oprichters maakten zich ernstig zorgen over de grootschalige afbraak van molens. Ze werden in de decennia rond de eeuwwisseling steeds verder teruggedrongen door de introductie van krachtwerktuigen op basis van de verbranding van fossiele brandstoffen. Maar hoe zag dit *molensterven* er precies uit? Dit artikel geeft een kwantitatief beeld van de wijze waarop wind- en watermolens hun positie in de Nederlandse energievoorziening verloren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar molentype, functie en regio. Er wordt gebruik gemaakt van een overzicht van alle verdwenen en bestaande molens dat in de jaren tussen de oprichting van de vereniging en nu door een groot aantal vrijwilligers is opgebouwd. Gekozen is voor 1850 als beginpunt voor de beschrijving van de ontwikkelingen in het nationale molenbestand omdat stoommachines pas vanaf dat moment een rol van betekenis gaan spelen in Nederland.

Erfgoedvereniging Dye van Best 4^e kwartaal

Diverse verhalen over Best

De Koerier Brabants heem sept. 2023

De rol van heemkundekringen bij het borgen van lokaal immaterieel erfgoed

door Ineke Strouken

Een goede aanvulling op de lezing die zij op 16 november jl. gaf bij heemkundekring De Drijehornick

De afgelopen jaren heeft Brabants Heem zich ingezet om heemkundekringen en erfgoedorganisaties op weg te helpen bij het denken over hun rol bij immaterieel erfgoed. Deze nieuwe tak van erfgoed is lokaal in veelvoud aanwezig.

Hoe kun je als lokale erfgoedorganisatie het immaterieel erfgoed in je gemeente zichtbaar maken en de mensen die er bij betrokken zijn ondersteunen? In dit artikel wil ze misverstanden die ze vaak tegenkomt uit de weg ruimen en de rol van heemkundekringen bij het borgen van immaterieel erfgoed verduidelijken. In de volgende Koerier vertelt ze hoe je immaterieel erfgoedbeleid handen en voeten kunt geven in je woonplaats.

Onderzoek naar roof Joods vastgoed in Brabant

door Emile Rijpert

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is door de bezetter massaal Joods vastgoed geroofd. Pointer, het journalistieke onderzoek platform van KRO-NCRV op tv, radio en online deed er uitgebreid onderzoek naar. Bredanaar Emile Rijpert, gepensioneerd onderwijsman, bracht in kaart wat de Brabantse gemeenten met Joodse inwoners zelf deden aan eigen onderzoek.

Heemschild Magazine Sint-Oedenrode nr. 2 2023

Brouwerij de Valk

Bier, een drank in historisch perspectief.

Sint-Oedenrode telde, net als veel andere dorpen en steden al vanaf de middeleeuwen vele bierbrouwerijen. Rond en in de nabijheid van de markt waren sinds het begin van de 17e eeuw minstens acht voor kortere of langere tijd gevestigd. Daarnaast waren er ook nog zeker twee die buiten het centrum lagen namelijk brouwerij *De Ploeg* bij de Knoptoren en *De Valk* in de Emmausstraat. De consumptie van bier lag lange tijd, zelfs tot in de 18e en 19e eeuw veel hoger dan nu, tot zelfs vijf keer hoger. De hele bevolking dronk bier: mannen, vrouwen, paters, nonnen en zelfs kinderen. Vaak wordt de verklaring hiervoor gezocht in het feit dat water destijds vaak te vervuild en onbetrouwbaar was om te drinken. De verontreiniging was zo groot omdat alle afval, vuil en rommel er simpelweg in de slotgracht, de stadsgracht en de rivieren gekieperd werd. Hetzelfde gold voor de menselijke fecaliën. Er was immers nog geen riolering en er waren ook nog gen waterleidingen.

Heemkronyk Heeze Leende nr. 3 2023

Heiligen en hun verering in ons heem

De website van het Meertens Instituut bevat diverse databanken die volgens die website een uniek perspectief bieden op de Nederlandse taal en cultuur en als basis kunnen dienen voor onderzoek. Een van die databanken is de Nederlandse Bedevaartbank, een databank over 'Bedevaart en Bedevaartplaatsen in Nederland'. In de databank kan op verschillende manieren gezocht worden, bijvoorbeeld geografisch of op een heilige. De databank is een gevolg van het project *Bedevaartplaatsen in Nederland* (BiN). Het eindresultaat van dit project verscheen vanaf 1997 in vier delen in boekvorm.

Het Hagelkruis nr. 3 2023

Een digitale kaart van heel Brabant

In 2009 ging de werkgroep Historische Geografie Brabant in het zuidoosten van onze provincie van start met het ontwerpen van een digitale kaart waarop geïnteresseerden alle geografische gegevens van hun voorouders terug zouden kunnen vinden. Een kaart waarop alle percelen grond waar die voorouders hadden gewoond en gewerkt met gemak teruggevonden zouden kunnen worden, grond die ze ooit in eigendom, dan wel in gebruik hadden, kopieën van de originele aktes, beschikbaar fotomateriaal, genealogische data enzovoorts: alles moest in kaart worden gebracht en door iedere belangstellende opgezocht kunnen worden.

Erfgoed magazine nr. 6 2023

Het erfgoedensemble Jachtslot Mookerheide

Vrijwel helemaal geweid aan dit schitterend erfgoed

Jachtslot Mookerheide is een flamboyante verschijning, zeker nu het hoofdgebouw bij de recente restauratie de oorspronkelijke zalmroze kleur en gele dakpannen heeft teruggekregen. Het vormt een erfgoed-ensemble waarbij architectuur en interieur, groen en Landschappelijk erfgoed in harmonie met de natuur met elkaar verweven zijn. Ondanks de relatief bescheiden leeftijd herbergt dit rijksmonument een schat aan verhalen. Omstreeks 1850 bestond de stuwwal langs de Maas bij Mook nog grotendeels uit heide. De Mookerheide was een uitgestrekte, open vlakte. Daar kwam gedurende de tweede helft van de 19e eeuw verandering in, toen de gemeente de heide stukje bij beetje verkocht. De nieuwe particuliere eigenaren plantten vooral naalddhout aan, dat relatief goed gedijde op de arme heidegrond en bovendien zeer gewild was in de mijnbouw. In dit grote heidegebied kocht Jan Jacob Luden (1877-1935) rond 1900 gronden aan, uiteindelijk zo'n 145 hectare. Luden was een nazaat van vermogende bankiers en werd op jonge leeftijd wees. Hij erfde een groot vermogen dat hij, toen hij in 1900 meerderjarig werd, aanwendde om een landgoed te stichten. De kersverse eigenaar wist het jachtslot binnen relatief korte tijd te realiseren. De rijk gedecoreerde buiten- en binnenkant vormden een toonbeeld van de destijds moderne jugendstil.

ACTIVITEITEN VAN DERDEN

Aan tafel met Vincent

PETER VAN OVERBRUGGEN

Het idee was ontsproten aan het immer creatieve brein van Kees Rovers: een variatie op het Laatste Avondmaal, maar dan gedacht vanuit de tafel van De aardappeleters. Het werd een schilderij waarop de (gang)makers van onze succesvolle regio met Van Gogh aan tafel zitten.

De gedachte van Kees Rovers was om de pioniers van onze streek op het doek te laten zetten door kunstenaar Jack Liemburg. Op maandag 6 november werd het resultaat in Van Gogh Village Museum onthuld door Frits Philips jr. en Paul van Nunen, directeur van Brainport Development: een levensgroot tafereel met personen van toen en nu, die de regio hebben gemaakt tot wat ze vandaag is. Zij hebben door ondernemingsgeest, doorzettingsvermogen en gemeenschapszin deze streek tot grote ontwikkeling gebracht.

Het zijn de vier kenmerkende C's, waarmee dat resultaat bereikt is: **c**ongregaties, **c**ompanies, **c**oöperaties en **c**orporaties. Weinig mensen weten nog dat in het katholieke zuiden vooral de congregaties (kloosterordes van vrouwelijke en mannelijke geestelijken) daarbij een grote rol hebben gespeeld. In Nuenen was dat de kloosterorde van JMJ, die onderwijs en gezondheidszorg behartigde, met zuster Céline als boegbeeld. Ook de Nuenense Frieda van Gennip, de oma van demissionair minister Karien van Gennip, nam ter plaatse het voortouw door de Boerinnenbond op te richten. De norbertijner pater Gerlas van den Elsen figureert op het doek als oprichter van de boerenleenbank. Ook nog levende nazaten van historische personages bevolken het schilderij. Bij die laatste categorie denken we o.a. aan Wim van der Leegte, die nog bij de onthulling aanwezig was en kort daarna overleed. Terwijl aan de linkerzijde de oorspronkelijke aardappeleters aan hun armelijke maaltijd zitten, sluit twee-sterren-chefkok Soenil Bahadoer ter rechterzijde de rij in een luxueuzer culinair segment. Natuurlijk zien we -naast Gerard van Maasakkers, Wim van Doorne, Henri van Abbe- ook de namen van andere Nuenense ondernemers, zoals Aldenhoven en De Rooij.

Het schilderij *Aan tafel met Vincent* is nog tot begin januari 2024 (einde kerstvakantie) in het Van Gogh Village Museum te zien.

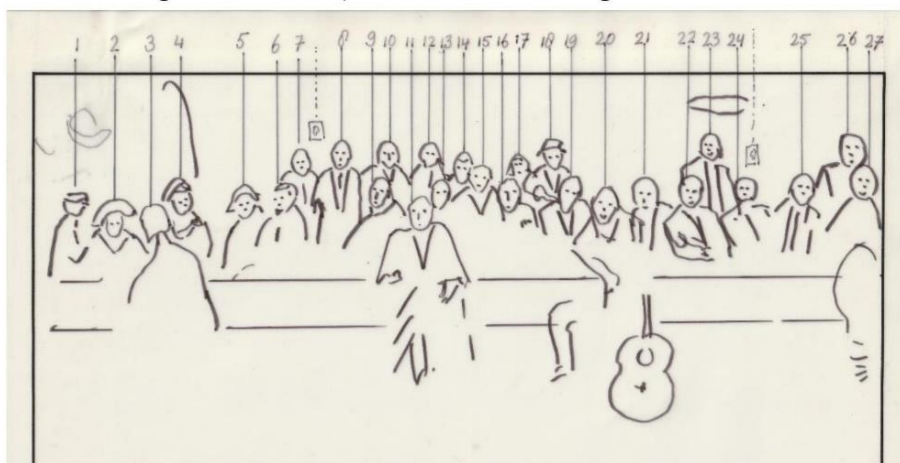
Wim van der Leegte

Zusters wijzen naar
zuster Céline

Tafelindeling: Aan Tafel !! (met Vincent van Gogh)

1. Cis de Rooij	8. Gerard Philips	15. Mevrouw Kivits	22. Jack Aldenhoven
2. Sien de Groot	9. Anton Philips	16. George Marshall	23. Eric van Schagen
3. Stand-in	10. Wim van Doorne	17. Zuster Céline	24. Willem Troost
4. Toon de Rooij	11. Henri van Abbe	18. Peter Koelewijn	25. Willem Maris
5. Cornelia de Rooij	12. Huub van Doorne	19. Harry van Hoof	26. Martin van den Brink
6. Vincent van Gogh	13. Weduwe De Rooij	20. Gerard van Maasakkers	27. Soenil Bahadoer
7. Gerlas van den Elsen	14. Frieda van Gennip	21. Wim van der Leegte	

Verdieping voor erfgoedvrijwilligers met gratis online trainingen

Vrijwilligers zijn onmisbaar in de erfgoedsector. Vele duizenden vrijwilligers zetten zich in om ons erfgoed te beheren, toegankelijk te houden en beleefbaar te maken. Om hen daarbij te ondersteunen en te inspireren kunnen erfgoedvrijwilligers vanaf nu kosteloos online trainingen volgen via het vrijwilligersplatform erfgoedvrijwilliger.nl. De trainingen worden in samenwerking met Leer Je Erfgoed aangeboden.

Verdieping voor vrijwilligers

Via de website erfgoedvrijwilliger.nl vinden geïnteresseerden vrijwilligerswerk in hun eigen omgeving dat past bij hun interesses. Of je nu houdt van werken met bezoekers als rondleider, of liever achter de schermen aan de slag gaat met bijvoorbeeld het digitaliseren van collecties. Maar erfgoedvrijwilliger.nl is meer dan alleen een vacaturebank. Via de pagina 'Verdieping' vinden erfgoedvrijwilligers extra informatie en handvatten die van pas komt bij het uitoefenen van hun vrijwilligerswerk.

Daarmee voorziet erfgoedvrijwilliger.nl in de grote behoefte aan deskundigheidsbevordering onder vrijwilligers.

Gratis online trainingen

Sinds kort is de pagina 'Verdieping', dankzij een samenwerking tussen e-learningplatform Leer je Erfgoed en Erfgoedvrijwilliger, uitgebreid met nieuwe online trainingen. Erfgoedvrijwilligers kunnen zo op een leuke en makkelijke manier online meer leren over werken met en in erfgoed. Want hoe vertel je een inspirerend verhaal? Waar moet je rekening mee houden als je gaat schoonmaken? Of hoe stuur je een groep vrijwilligers aan? Vrijwilligers kunnen de online modules gratis volgen op een plaats en tijdstip dat hen uitkomt. Het enige wat je hoeft te doen is een account aanmaken. Leer je Erfgoed voegt bovendien regelmatig nieuwe trainingen aan haar aanbod toe. Zet jij je als vrijwilliger in bij een museum, historische vereniging of andere erfgoedorganisatie? Neem dan eens een kijkje op erfgoedvrijwilliger.nl/verdieping en start met het uitbreiden van je kennis.

Over Erfgoedvrijwilliger.nl

Erfgoedvrijwilliger is een initiatief van de provinciale erfgoedhuizen (OPEN) om vrijwilligers en organisaties in de erfgoedsector te ondersteunen. Kijk voor meer informatie op erfgoedvrijwilliger.nl

Contactgegevens Erfgoed

Brabant Waterstraat 16
5211 JD 's-Hertogenbosch
tel.: +31 (0)73 - 615 62 62
fax: +31 (0)73 - 615 62 63
e-mail: info@erfgoedbrabant.nl

Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) Kempen en Peelland

Cursussen in 2023

Cursus Genealogie voor Beginners

Deze cursus voor startende stamboomonderzoekers wordt georganiseerd door de Volksuniversiteit Eindhoven in samenwerking met het RHCE - Regionaal Historisch Centrum Eindhoven en de NGV - Nederlands Genealogische Vereniging afdeling Kempen en Peelland.

Tentoonstelling in Deurne

De Heemkundekring H.N. Ouwerling nodigt u uit voor de tentoonstelling Beeldende kunst thuis en op straat. De tentoonstelling loopt t/m 7 januari 2024. Het Heemhuis (Stationsstraat 73 in Deurne) is iedere tweede en vierde zondag van de maand van 14.00 tot 17.00 uur en iedere dinsdag geopend van 19.00 tot 21.00 uur.

Dit zijn de oudste films van Brabant

Sinds april dit jaar is 'BrabantinBeelden' op zoek naar de oudste film van Brabant. Daarbij hebben we iedereen gevraagd met ons mee te speuren naar films van vóór 1940: in de archieven, bij lokale historische verenigingen, bedrijfsarchieven, maar ook op de Brabantse zolderkamers. Deze brede oproep heeft veel mooie tips en films opgeleverd. En de oudste films - tot nu toe - komen zelfs uit 1913 en zijn dus meer dan een eeuw oud! De alleroudste zijn opgenomen in juli 1913 en komen uit 's-Hertogenbosch en Helmond. Dit zijn ze!

Op 14 juli 1913 brengen koningin Wilhelmina en prins Hendrik een bezoek aan 's-Hertogenbosch. <<https://brabantinbeelden.nl/verhalen/koninklijk-bezoek-aan-den-bosch-1913>> Ter gelegenheid van de viering van 100 jaar Koninkrijk gaan ze daar naar de nationale tentoonstelling voor kerkelijke kunst. We zien het koninklijk paar uit de auto stappen op de Hekellaan en wandelen door het Nachtegaalslaantje. Het zijn hele bijzondere filmbeelden, want het zijn de oudst bekende bewegende beelden van Noord-Brabant! Een kleine twee weken later, op 29 juli 1913, vindt de installatie van burgemeester Marinus van Hout plaats in Helmond. Op deze video ben je getuige van de feestelijkheden. <<https://brabantinbeelden.nl/verhalen/marinus-van-hout>> De film opent met de aankomst van de burgemeester op het station, waarna hij per koets naar het stadhuis gaat. Je ziet ook schitterende sfeerbeelden van het publiek op het plein; kinderen kijken in de camera, de fanfare speelt in de muziektent en de straten zijn versierd. Ook uit 1913 komen mogelijk filmopnames van een historische optocht tijdens de onafhankelijkheidsfeesten in Breda, de intocht van Sinterklaas in dezelfde plaats, en van een vliegdemostratie bij Gilze-Rijen. Naar deze beelden doen we nog onderzoek, omdat er tegenstrijdige informatie is over zowel het jaartal als de locatie.

Bekijk de oudste films op één plek

"We hebben veel meer oude films via het publiek gevonden", vertelt beeldredacteur Mathilde Min. "Zo zijn er vooroorlogse films terug te zien uit de hele provincie, van Bergen op Zoom tot Boxmeer en van Oss tot Helmond. Helemaal mooi is dat je deze oudste films van Brabant nu op één plek kunt bekijken: www.brabantinbeelden.nl/oudstefilms <<http://www.brabantinbeelden.nl/oudstefilms>>." Op een kaartje van Brabant kun je per plaats alle oude films terugzien. Staat jouw plaats niet op het kaartje, dan hebben we geen films van voor 1940 gekregen uit die plaats. Maar niet getreurd, want het wil niet zeggen dat ze er niet zijn. Het is goed mogelijk dat er in archieven of op zolderkamers nog oudere films liggen. Als dat zo is, dan horen we dat heel graag. We blijven de kaart van Brabant met oude films dan ook continu aanvullen.

Films vóór 1940

We zijn voor deze actie op zoek gegaan naar films van vóór 1940. Televisie bestond nog niet, amateurfilm stond nog in de kinderschoenen. De alleroudste films zijn dan ook gemaakt voor de bioscoop. Daar werden toen ook journaals vertoond.

Vandaar dat we tussen die oude films vooral lokaal nieuws, zoals koninklijk bezoek, de benoeming van een burgemeester of een overstroming, terugzien. Vanaf de jaren 20 en 30 zien we ook bedrijfsfilms en de allereerste familiefilms.

Het is heel bijzonder dat we nu op bewegend beeld kunnen terugzien hoe onze provincie er ruim 100 jaar geleden uitzag. En we weten uit krantenberichten dat er zelfs nóg eerder gefilmd is, zelfs al rond 1900. De kans dat zo'n film nog bestaat, is heel erg klein. Maar dromen mag, dus wie weet heeft iemand de gouden tip die ons naar zo'n film leidt.

Soms is een film wel bewaard gebleven, maar zorgt de informatie die erbij te vinden is voor onduidelijkheid. Dan starten we zelf een onderzoek. Zo staat nog niet helemaal vast dat de filmbeelden uit 1913 uit Breda ook echt uit dat jaar en die plaats

komen. <<https://brabantinbeelden.nl/verhalen/1913-feest-breda>> Van een film waarvan gedacht werd dat het om de Belgische vlieger Jan Olieslagers in Gilze-Rijen ging, weten we bijvoorbeeld inmiddels dat het zeer waarschijnlijk om de Fransman Adolphe Pégoud in Woudesteijn bij Rotterdam gaat.... Leuk detail: de piloten zijn mogelijk met elkaar verwisseld door de volle snor die zij beiden

hadden. <<https://brabantinbeelden.nl/verhalen/vliegeniers-van-het-eerste-uur-verwisseld>>

Zo blijft het werk met archief, met oude film in dit geval, een mooie speurtocht. Een zoektocht waar we de hulp van ons publiek ook echt bij nodig hebben: zij herkennen misschien net dat ene gebouw of die lokale beroemdheid waardoor we de film beter in de tijd of ruimte kunnen plaatsen.

Oude films voor nu en de toekomst!

We willen met 'BrabantinBeelden' ervoor zorgen dat deze oude films bewaard blijven voor nu en de toekomst. Waar nodig herstellen we ze, digitaliseren ze en stellen ze beschikbaar, zodat iedereen deze films nu weer kan zien op deze kaart. De digitale kopie en/of filmrol bewaren we in een speciale filmopslag, zodat we ze veiligstellen voor de toekomst.

'BrabantinBeelden' is een samenwerking tussen Brabants Historisch Informatie Centrum, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Regionaal Archief Tilburg en de Brabant-Collectie, Tilburg University.

's-Hertogenbosch, 27 oktober 2023

EN TOT SLOT....

Ons mooie Heemhuis waar u dinsdagochtend kunt binnenlopen en op woensdagavond na afspraak uw historische studie kunt verrichten.